

Fjärde roten, tomt 111

Kvarteret Frimuraren

Tredje roten 1637–57v

Andra roten 1657h–70

Drottninggatan 26, norra sidan mellan
Korsgatan och Ö. Hamnen

Framtomt 5.26

Pres. Anthoni Knipe

1637–41: 3 mtl, 1642: 4 mtl, 1643: 6 mtl, 1644–45: 5 mtl, 1646: 3 mtl. Se 4.27m.

Antonius Knip (utan e) gifte sig 31.7.1638 med Maria Lange – han bör vara svärson till Daniel Lange. Maria Lange hade tidigare varit gift och hade sönerna Frans och Peter de Block.

Den 5.5.1643 omtalas i rådhusrätten ett kungligt brev, daterat den 24.4.1643, angående hur injuriersaken mellan *Jaque de Witt (de Witte)* och *Pres. Anthoni Knipe* bekvämligast kunde biläggas. Parterna inkallades en i taget. Anthoni Knipe ansåg sig kränkt till sin ära och respekt. Gode män *Anders Andersson*, *Anthoni Schorri*, *Anders Seth* och *Weddich Dellinguhausen* utsågs men förlikning kunde enligt Knipe 16.5.1643 endast ske i hans hus. ”Aldrig där om det så skulle kosta mig allt det jag äger”, svarade Jaque de Witte genom sin *advokat Peder Johansson*. Då spatserade Knipe ut. Rätten gjorde nästa dag nytt förlikningsförsök ”tå Knipe haffwer sig absenterat”. På rättens begäran om att Knipe skulle återvända lovade Knipe att omen liten stund sända sin skriftliga förklaring. Rätten väntade i två timmar. Skulten sändes när rätten förgäves väntat två timmar tillbaka till Knipe, som svarade, att han ej så hastigt kunde komma till rätten och inte heller kunde bli färdig med sin skrift. Rätten måste sluta med oförrättad sak.

Den 18 maj var saken åter uppe: ”Emedan nu Rätten ögonskenligen förnam, att den flit, som blev använd av rätten liksom dess möda och arbete, icke respekterades av Knipe, så att han inte ens på utsänt bud hade vördat rätten så mycket, att han brytt sig om att inställa sig här på rådstugan, än mindre velat bekväma sig till någon vänlig avhandling utan Knipe så väl som Jaques de Witte fordrade så väl muntligen som skriftligen rättens sentens och dom etc.” Lång slutmangling Knipe/Jaques de Witte den 26 maj. Det talades om en hemlig korrespondens mellan *Didrik Germa* och hans mor, som var brottsliga parter och som enligt rättens avsågda dom hade förverkat sina penningar.

Rätten absolverade den dagen Jaque de Witte ifrån meneden, som Anthoni Knipe hade tillvitat honom att ha begått. Knipe blev för sina mot Jaque de Witte utgjutna injurier ”billigt efter lagen condemnerad och sakfälld”. Den 27 maj sade Knipe att han höll Jaque de Witt för en äreförgäten, lättfärdig skälm. Se den 29.5.1643. Den 12.6.1643 biföll rådhusrätten Jaque de Wittes begäran om preferens i Anthoni Knipes lösa och fasta egendom framför andra kreditorer på grund av hans seger över Knipe i rättegången och det skadestånd och ersättning för expenser, som hade beviljats honom. Han skulle alltså få tillgång till både hus och mobilier. Knipe begav sig två dagar efter domen hemligen utur staden och hade inte ens betalt expenserna.

Den 1.2.1644 pretenderade *Mårten Dreijer* 36 rdr på Anthoni Knipes pengar liksom 60 rdr för *sal Anders Seths* barn. *Christopher Ungewitter* hade krav hos Knipe på 79 dr 2 m 7 öre kmt

Den 2.10.1644 inlämnade Jaque de Witte en supplik som behandlades av RR den 10 oktober tillsammans med Jaque de Wittes svågers *David von de Keys* skrivelse, vari de hänvisade till att saken mellan de Witte och Knipe hade behandlats av den kungliga kommissorialrätten i Stockholm, som återremitterat saken hit till rådhusrätten. De hade anhållit om att alla Knipes mobilier, som kunde påträffas här i staden skulle inventeras och hans fasta gods arresteras. Rätten beviljade deras ansökan och utsåg *Hans Möller*, *Anders Seth* och *Frans Barker* att övervara och bevista en sådan inventering och arrestering.

Den 28.1.1646 presenterade Anthoni Knipes styvson *Frans de Block* en skrift i rätten sub dato Stockholm 13.4.1644, varuti Knipe förpantade sin styvson *Peter de Block* allt sitt rörliga och orörliga gods Staden hade förbehållit sig att få betalt för vad Knipe var skyldig staden nämligen 240 d smt. Tyska kyrkan hade krav liksom herr *Jacob van der Hagen* på 50 d kmt.

Peter de Block

1645 (1 mtl), 1647 (4 mtl), 1648 (3 mtl)

Albert (Albrecht) Aman klagade vid rådhusrätten den 13.1.1647 över att *Frans de Block* året innan den 14.8.1646 oförhappandes ("oförvarandes") hade överfallit honom på fria gatan och "om klara middagen". När Alberts dotter ville försvara sin far blev hon av Frans de Block illa biten i armen. Frans nekade till vad som han beskylldes för. Kronosoldaterna *Olof Eriksson*, *Oluf Svensson* och *Gutter Andersson* vittnade.

Olof Eriksson berättade, att Frans först med en käpp hade "tillslagit" men han hörde inte vilka ord de växlade. "Sedan är käppen borthäfwin" och Frans antastade Albert med händerna, så att den gamle Albert Aman föll omkull.

Oluf Svensson berättade, att Frans kom tillbaka och att Albert följde efter honom. Frans hade kastat ifrån sig sin käpp och sedan hade de slagits med varandra på gatan. Frans hade inte slagit Albert med käppen. Och snart låg båda på gatan och den yngste, nämligen Frans, satt uppå Albert. Då kom Alberts dotter och en skopojke och drog Frans i håret från Albert. Gutter Andersson vittnade, att Frans gick före på gatan och Albert följde efter honom. Först slog Frans Albert med käppen. Sedan kom de samman, Albert, föll omkull och Frans kom över honom.

Frans sade, att Albert, hans dotter och skopojken säkert hade mördat honom om inte hans bror hade kommit honom till hjälp. Alberts dotter och skopojken hade ställt sig på vakt för att se när Frans kom tillbaka. Den 24.1.1647 dömdes Frans Block till 40 mark arbitralt straff för att han utan given orsak hade överfallit Albert Aman på fria gatan och slagit honom.

Peter de Block vände sig den 10.2.1647 och 3.2.1648 i kämnärsrätten genom *Frans de Block* mot *Erik Rasmusson*. Tvisten gällde 18 rdr 20 öre smt, som Peter de Block fordrade av Erik Rasmusson på hans svärmoders sal. *Christin Hans Wächters* vägnar. Protokollen för 1645 och 1646 visade, att Peter de Block hade antagit *Hans Rincken* som betalare av denna skuld: Hans Rincken hade lovat att betala Peter de Block så mycket som han efter likviderad räkning kunde vara skyldig sal *Christin Hans Wächters*. Men Hans Rincken hade till dato icke betalt trots uppmaningar av rätten. Därför måste Erik Rasmusson betala Peter de Block och sedan kräva Hans Rincken.

De gode män (*Mårten Dreijer*, *Söfving Nilsson* och *Henrik Johansson*) som den 17.12.1647 hade tillsatts för att likvidera i tvisten mellan Peter de Block och *Albrecht Aman*, hade funnit poster, som parterna inte kunde förlikas om: dessa manades till betänkande.

Peter de Block och Albrecht Aman förlikades den 3.2.1648 – ingen var skyldig den andra något. Handsträckning.

Adam Herwegh contra Peter de Block den 16.5.1644: ”Adam Herwegh berättade, att honom är för öronen kommit, att Peter de Block skall hafwa honom uti itt wärdshus (tå han war frånwarande) injurerat och honom för en skälm och tiuff skäلت.”

Peter de Block nekade: han visste inte, varför han skulle förolämpa Adam, eftersom de inte var ovänner.

Adam Herwegh begärde, att Peter skulle ställa caution. Samma parter den 8.7.1644 RR: Rätten fann, att alldenstund av svarandens inlagda skrift så väl som av andra skäl var bevisligt, att Peter de Block i kärandens frånvaro hade skällt honom för en skälm bötede Peter 12 mark efter 32 Kap. Rådstugubalken.

16.5.1644 Herr *Syndicus M Israel Noraeus contra Peter de Block* ”för att han hafwer honom blamerat och hans namn förolämpat i så måtto, at han (Noraeus) skal hafva utspritt uthi landet igenom en skrifwelse till Herr Landshöfdingen Wälborne Gustaf Lewenhufwud en hop lögner i det denne staden skulle wara belamrat, så att ingen kunde komma hwarken in eller uthur staden. Han begärde att swaranden måtte för en sådan groff calumnie straffas androm till exempel.

Swaranden förebar intet annat hafva sagt än hwad han på wägen hafver hört och hafr sin man för sigh.”

Efter edens avläggande berättade *Johan Casparsson* den 23.5.1644 i rådhusrätten, att han ”var kommen till Peter de Block på Broen (bron), då hade denne berättat, att sådane tiender till Örebro wore komne, att denne staden war både til watn och land af fiender belägrat och at Herr Syndicus hafver sådant refererat och visste han hwaraf brefvet är läset under syndico hand. hwilket icke hade sket med sådane tiender at omgås”.

”Hans Hosterman hafver och efter sin corporliga Ed repeterat sin aflagda berättelse den 16 junius, nembl.a.t Herr Syndicus skall hafva som Peter de Block honom berättade Herr Landshöfdingen Leijonhufwud tillskrifvet, at denne staden war belägrat af fienden med 8.000 man efter som hans aflagda Sub codem Dato Deposition vidare uthwisar.

Peter de Block hafwer procuderat Jöran Twed (?) til witne, som hafwer hit neder warit i hans föllie, hwilken berättade, at en long man hade på wägen berättat något för honom och Peter de Block, at en Israel benämnd, hade tillskrifvit Wälborne Herr Gustaf Leijonhufwed at denne staden war belägrat men när de äre neder hit åt landet komne hafva de af Herr Flemingh, som dem mött på wägen annorlunda förnummit, at sådant sig ey i sanning förhölt.”

Rådhusrätten återupptog den 6.6.1644 ärendet att Peter de Block hade beskyllt syndicus Israel Noraeus för att skriva osant för Landshövdingen Leionhufwud, att denna stad war belägrad av 8.000 man. Block ansåg sig bara ha refererat, vad han hört av andra på vägen.

Av ett brev från Landshövding Leionhufwud, som uppvisades i Rätten av käranden Noraeus, framgick, att denne kunde befria sig från beskyllning. Landshövdingen framhöll i brevet, att han aldrig erhållit någon skrivelse från Herr Syndico, mycket mindre, att Noraeus skulle ha meddelat honom om en dylik belägring. Både Block och hans vittne *Johan Lebel* hade dessutom erkänt, att de på vägen hade hört av Herr Fleming, att uppgifterna om belägring var osanna.

Efter det 12 Kap. Konungsbalken Stadslagen dömdes Block till 20 m smt böter. Rätten hade dessutom varnat Block åtskilliga resor att han skulle vakta sig för sådant och be Syndico om ursäkt.

Rätten hade också behandlat saken mellan Adam Herwegh och Peter de Block och försökt förmå Peter de Block att förlika sig med Adam Herwegh.

”Käranden hafr fördt Hans Hosterman till witnes, hwilken berättar, at Peter de Block har sagt till honom och Adam Herwegh på Broen, at Herr Landshöfdingen Gustaf Lejonhufwud hade bekommit skrifwelse från Herr Syndicus, att denna staden både till Lands och waten war belägrat, så att ingen hwarken kunde komma uth eller in, hwilket Herr Lewenhufwud sagt dantzmästarens hustru och henne ifrån resan hit neder derföre afstå. Dertill swaranden sig förklarade, att hans ord woro desse, at andra för honom sådant hade berättat och at dantzmästarens hustru, Timon Rolufssons dotter. och Arendt Yxfil (?) följde till Örnehufwud (?) och sådant hört hafr och bemälte Arendt till honom sagt, at han Syndico hand hade sendt Herr Hans Wälborne Herr Landshöfdingen Leionhufwud (ett brev).”

Rätten begärde, att swaranden skulle ställa borgen.

Med anledning av ärendet den 16 maj vittnade *Claes Hennings* den 20.5.1644 i rådhusrätten efter avlagd ed, att *Gert Pettersson* hade i hans närvaro då de hade kommit tillsammans i *Henrik Kreugers* hus frågat Peter de Block om saken var avslutad mellan hans far och *Jaques de Witte*. Gert berättade dessutom, att ”Anthoni Knipe, Peders fader, icke warder åter hit i staden (som) een President kommandes. Peter swarade åter, Ja. Gert sade därpå sig willia om 100 rdr wädia [slå vad]. hwarpå de båda hafwa om 20 rdr följande dagen därefter aflägga, hwem det förlorade slagit waad tillhopa. Sedan (?) blefvo de båda oense och Petter sade till Gert: om i säien at min fader icke mera blifwer en President här i staden, så hafwer i det lugst som en skälm och om Adam Herwegh ock hafwer så sagt om fader — så hafwer han ock lugst som en skälm.”

Peter de Block anklagade den 20.5.1644 *Gert Petterson* för att vara orsak till den strid han råkat i med Adam Herwegh i det Gert Pettersson welat med honom ”wädia, att hans fader icke skulle länger blifwa president”. Gert Pettersson svarade, "att nu denna tidh wäll wädiat at konungen i Danmark icke blifwer Konungh der sammastades, hwilken är mycket högre än hans fader, förmenandes icke hafwa med sådant sig försedt".

Albrecht Aman säger efter sin lifliga ed, att ”sedan bemälte gäster Gert Petersson och Peder de Block (talat) om wadet och Gert sade, att Anthoni Knipe icke skulle blifwa mehr President här i staden, så swarade Peter därpå Gert menande (?) skola sådant lugt som en skälm och så framt Adam Herwegh säger detsamma skall han ock hafwa lugst som en skälm Än sade bemälte Peter till Gert — om i icke hålla munnen till så skolen i smaka mine näfwer, vidare weet han icke att berätta.”

Anthony Knipe fordrade 179 daler efter övergiven räkning och dom den 9 April 1635 av *Elias Gantz*, vars tjänare begärde skriftlig uppgift om Knipes pretention.

Peter de Block mot *Anders Larsson Bånge och Torsten Andersson* 1645: se 4.32.

28.6.1645 KR: *Hans Larsson skult* och soldaten *Peder Pedersson* mot Petter de Block, som med berätt mod hade anfallit Peder Pedersson på ljusa dagen, då soldaten, när Peter de Block själv med några andra stod på gatan utanför sin husdörr, gick in på Peter De Blocks gård. Soldaten angav, att han ville återtaga en penning, som hamnat där, när han kastade och spelade med den med sina stallbröder. Petter de Block hade utan skäl原因 orsak slagit soldaten och illa ”hamlat” ho-

nom med en stake, så att denne blivit ”brun och blå worden” på båda armarna ”som sig sielff nogh ögonskenligen see låter”. – Petter de Block skyllde på att han hade misstänkt soldaten för att ha gått in på gården för att bedriva tjuveri. Petter de Block fick böta 12 mark smt enligt 9 Cap Såråmålsbalken ”med vilja. Petter de Block apellerade med 3 mark till rådhusrätten.”

Petter de Block dömdes den 30.10.1646 av kämnärsrätten, att han utan förhållande skulle betala *Henrik Johansson* 1 rdr, som han var skyldig för 2 par handskar. Sedan skulle han med lagliga skäl bevisa sitt påstående att Henrik Johanssons folk av honom hade erhållit 4 skäppor salt, som ännu var obetalda.

Hans Brun skomakare

1647: 4 mtl, 1649–50: 2 mtl

Anno 1646 den 7 april RR Skomakaren Hans Brun hade köpt och betalt (dock tydligen icke fullständig) hus av *Petter de Block*. Saken relateras sålunda i domboken: ”Denna dag kom Hans Brun skomakare för rätten och anhöll åter enständigt, att Petter de Block måtte allvarligen bliva befalld att överleverera och tillstålla honom transport- och husbref uppå det av honom köpta och betalda hus(et). Hwarpå Magistraten hafwer sändt skulten Hans Larsson efter Petter de Block, att han skulle opkomma och medtaga husbrevet och skulle Rätt wederfaras uti hwad han opå Hans Brun hade att pretendera. Efter förrättat wärf är skulten igenkommen berättandes, att Petter de Block honom till swar gaff, att han wille inte komma. Sedan sade han, Skall Jagh upkomma, så tager Jagh dock intet brefwet med migh. Utan när skomakaren kommer till mig och betalar mig resten, då skall han brefwet bekomma, hwarpå aff Magistraten är beslutat och skulten befallet honom Petter de Block till nästkommande Rättegångsdag citera att stå för den således bewiste Despect till swars. Och när sådant aff skulten war alltså ansagt, ähr Petter de Blocks moder Maria Knipe opkommen och sig inträngdt uti Rådstugun, och Herr Burggrefven, Presidenten och Rådet med slemme och elake ord öfwerfallet, uti den acht, att hon sin son Petter de Block förswara wille. Säiandes om the sin (hennes) son noget willia, skulle the henne nu thet säia. Och sist efter många uthlåne ord hon warnat hafwer (att om de vilja att) om hennes son Peter skall opkomma kunna the med gewalt låta honom ophemta. hwilket Magistraten befalte noteras. Sedan hafwer hon alt mehr och mehr elake ord först opå den ene, sedan opå den andre Debacherat, att mycket folk hafwer utaff Torget i Rådhuset inne i förstugan sig församblat, hwarefter Magistraten hafwer opsteget och för hennes rop skull nödgats nedgå.”

Den 23.4.1646 begärde Petter de Block tillstånd att bygga på den tomt, som hans styvfader *Anthoni Knipe* hade upplåtit till honom och som tidigare hade tillhört Hans Brun Skoflicher liksom det därpå stående huset. Magistraten svarade honom, att han först skulle deponera de penningar, nämligen 120 rdr, i rätten, som huset enligt mätismannaordom var värderat för. De var reserverade för kreditorernas betalning. Efter depositionen skulle huset och tomtytan inrymmas honom. Detta vägrade De Block att efterkomma, eftersom han ansåg, att hans styvfader var ”god nog för dessa penningar”. Han sade med spetskhet, att man skulle låta de gamle saker fara och att den som ville slå en hund, han finge nog en käpp lätteligen därtill. ”Häruppå hafwer Rätten för skäligt känt och beslutat, att De Block skulle sättias på gisslekammaren.och sedan stå för denna och annan Magistraten tillfogad Despect och wanwördning till swars.”

Peter de Block vände sig den 10.2.1647 och 3.2.1648 i kämnärsrätten genom *Frans de Block* mot *Erik Rasmusson*. Tvisten gällde 18 rdr 20 öre smt, som Peter de Block fordrade av Erik Rasmusson på Eriks svärmoder sal. *Christin Hans Wächters* vägnar. Protokollen för 1645 och 1646 visade, att Peter de Block hade antagit *Hans Rincken* som betalare av denna skuld: Hans Rincken hade

lovat att betala Peter de Block så mycket som han efter likviderad räkning kunde vara skyldig sal Christin Hans Wächters. Men Hans Rincken hade till dato icke betalt trots uppmaningar av rätten. Därför måste Erik Rasmusson betala Peter de Block och sedan kräva Hans Rincken.

De gode män (*Mårten Dreijer, Söfring Nilsson och Henrik Johansson*) som den 17.12.1647 hade tillsatts för att likvidera i tvisten mellan Peter de Block och *Albrecht Aman*, hade funnit poster, som parterna inte kunde förlikas om: dessa manades till betänkande.

Peter de Block och Albrecht Aman förlikades den 3.2.1648 – ingen var skyldig den andra något. Handsträckning.

Pres. Rosensköld erhöll 1648 arrest på Petter de Blocks husgeråd, eftersom han hade gått i borgen för honom. Rosensköld bör även ha tagit över gården av ordningsföljden i mantalslängderna att döma. Rosensköld bodde själv inte i gården utan uthyrde den till domkyrkans förste organist

Georg Daniel Meijer,

Georg Daniel Meijer torde ha flyttat till Göteborg i samband med att han den 7.2.1651 gifte sig med *Joakim Peltzers* styvdotter *Anna Burman*. Paret bodde till att börja med i pres. Peder Eriksson Rosenskölds "hus med trädgård". Var denna Rosenskölds gård var belägen framgår av följande: Den 31.7.1653 stämde Daniel Georg Meijer av Rosensköld bl.a. för att han på tomten olagligt byggt ett hemlighus på otjänligt ställe mitt i gången och invid köket. Hemlighuset skulle enligt rätten rivas. Vidare hade Meijer inte återställt "någre persedlar, som varit i Peder Eriksson Rosenskölds hus inventerade och Daniel Meijer tillika med husen i hyra levererade". Georg Daniel Meijers utskickade *Martin Mikaelis* framhöll, att Meijer hade låtit reparera söndriga fönster och låtit uppsätta ett stycke plankverk mellan välb. Presidentens och *Cornelis Fellbiers gårdar*. (Cornelius Felbier hade köpt sin gård av Rosensköld, varför dessa två gårdar ursprungligen kan ha varit sammanhängande.). Reparationen var enligt rättens åsikt en nödvändig sak för gården och husen, för vilket Georg Daniel Meijer borde hållas räkning. Handelsmannen Hans Olufsson, som 1661 köpte Rosenskölds gård (se nedan) var granne till Cornelis Fellbiirs efterträdare i äktenskapet *Christian Meijer* (4.112). Detta ger läget (4.111, kv. Frimuraren vid Drottninggatans norra sida och kanske också 5.26). Om Georg Daniel Meijers vidare öden: se 4.121, Arkaden och 2.52, Sidenvävaren.

Handelsmannen Hans Olufsson (se nedan sidan ang släktskap med Johan Band)

1652–76, sedan änkan (enligt kontributionslängd: 1656: 6.8, 1657: 5+3.16, 1658: 10, 1659–63: 4)

Det bör vara denne Hans Olsson som omtalas i mantalslängden för rote 17 åren 1650–51. Likaså bör det vara denne Hans Olsson, som fick burskap i Göteborg den 8.11.1652.

Det är osäkert om Hans Olsson från början av sitt boende i dåvarande rote 3 bodde just här 4.111 men den 22.1.1661 lagbjöd han en gård, inköpt för 1 000 rdr av president Peder Eriksson Rosensköld, för vilken han betalade en huseköpspenning av 30 rdr. Hans Olufsson liksom arvstvis-terna mellan Hans Olufssons barn har omtalats i samband med gården 5.26 i femte roten. Slutligen övergick äganderätten 1691 till sonen *postmästaren i Borås Johan Hansson*.

Från Johan Hanssons tid föreligger en värdering av trähuset vid Drottninggatan:

"På Postmästare Johan Hanssons vägnar hafwa wij undertecknade warit och besichtigat hans sal faders hus och gård, som ligger på Drottninggatan mellan Herr Gustavus von Ackeren och sal Christian Meijer och intet kan blifwa bebådder (bebodder), förrän det måste lagas, som föllier:

1. Först måste stora stufwan ett nytt golf uthi, korsteen och fönsterkarm repareras.
2. Den lilla kammaren på sijdan store stufwan, måste ett nytt gålf läggias och nya fönster och karm göras och den understa swillen lagas.
3. Kiöket på gården är alldeles odugelig effter schorsteen och baakommen är af Brandmästaren nederslagen, sammalundas taaket och knäppen är uppruttit, så att intet annat duger till änn kastas neder.
4. Kiällaren måste repareras och bielkar stuttas efter de är ruttna och gålfwet alldeles upruttit.
5. Brygghuset måste spijsen lagas, och nytt gåld uthi, sammaledes taaket öfwer kiällaren och brygghuset måste heelt repareras.
6. Kammaren öfwer kiällaren måste stuttas bielka, efter de äro ruttna på bägge sijdor.
7. Taaket och gafwelen wedh gatan måste repareras.
8. Skullen för dörren är alldeles ruten, måste nedertagas.
9. Swalen och dörrarne måste repareras.
10. Rammarne äro odugeliga.

Petter von Egmont, Gulbrand Andersson

På brandmästarens vägnar stadstimmerman Johan Ruatt (Ruth?) Magnus Melander”

Men Johan Hansson orkade inte behålla gårdarna: Den 22.12.1696 lagbjöd *handelsmannen Maccabeus Thornton* tvenne Johan Hanssons (av dennes far Hans Olufsson tidigare ägda)

sammanhängande gårdar, den ena på Stora Hamngatan, den andra på Drottninggatan mellan hustru Maria Jordans å östra och handelsmannen Henrik Eilking juniors gård å västra sidan. Dessa gårdar hade Maccabeus Thornton köpt av Johan Hanssons kreditorer för 2 135 d smt.

Nu uppträder en ny person med anspråk på att få köpa gårdarna, nämligen Johan Hanssons kusin *Senior Johan Band*,

som i en inlaga till magistraten i dec. 1696 (EIIa:12) skrev, att han hade hört, att ingen av sal. Hans Olufssons här på orten varande barn och arvingar var sinnade att lösa deras sal faderns hus och gårdar, som deras broder Johan Hansson i Borås pantat för skuld och handelsmannen Maccabeus Thornton nu hade låtit uppbjuda två gånger. Johan Band var närmaste bördeman näst dem och ville inte låta tillfället gå sig ur händerna. Han erbjöd sig att prestera köpesumman 2 125 d smt. Den 15 december s.å. inkom han till rätten med 1 125 d smt kontant i tvenne pungar samt en sedel utgiven av *Herr Volrath Tham* på 1 000 d smt till husets klandrande. Summan emottogs och hans supplik skulle kommuniceras Thornton. Ett par månader innan Johan Band hävdade sin rätt att köpa gården, hände följande, som inte sammanhänger med gårdsköpet:

Johan Tysk berättade i ett brev till kämnärsrätten 1696 (30.9.1696) att ”Nästförledne 24 om natten efter det Jagh släppt min häst som kostat mig 9 rdr 16 st. och gick uth moth Herr Rådman Arells äng, som Jagh hade vakt uppå och som hästen trådt uthur ängen och begifwit sigh uth till Ladugårdsägorna, och dher straxt blifwit antagen, och Jagh alt sådan söcht efter densamma hela Slåtzkugan på åtskillige Rum men dhen ey blifwit warse och Jagh den åtskillige uplyst, så wähl wid Enggårdan som Ladugården, huru densamma warit skapt af Lergen och annan Statur, och bedit låta mig densamma tillställa, huaremot Jagh låfwade drickespenningar den som migh den-

samma kunde uppspana, och Jagh förleden Söndag war widh Ladugården Tijlig om Mårgonen, då Jagh såg Johan Band i fullt Curier föllia Ladugårdsfougden från Ladugården och Band reed på min häst, men Jagh ey kunde hinna dhem, uthan söndagzaffton reed dijt igen och uppassade till bahra mörckret och tänkte få min häst igen medhan Jagh wisste huilken honom bruchte och på huad ställe dhe reste uth ifrån, men ey samma affton kunde den uthwachta, uthan Måndagsaffton kom bemälte Band tillbakars med min häst alldeles uthriden och hästeskorne borta, som möjligen woro underslagne. Och som hästen warit illa medfaren, att Jagh densamma ey kan tillbakataga, hälst den mig kåstat wackra penningar och ey kan bruka dhet arbete med dhen samma som Jagh warit att giöra” begärde Johan Tysk ersättning för den häst, som Johan Band ”över så många by-emarker riidit”.

Johan Band hävdade i sin svarsinlaga, att Johan Tysk aldrig skulle kunna bevisa, att han hade tagit hästen olovandes: ”Sandt är fuller dhet att Jag förleden söndags morgon war hoos min swåger Olof Claesson (tydiligen identisk med Ladugårdsfogden), hwilken anmodade mig att föllia sig lījtet bort att besee Ett par oxar, läth för den skull upsadla Twänne hästar, Een för mig och Een för sigh sielf, ey wetandes Jagh annat ähn dhet war min swågers eller Ladugårds hästar; skulle nu endera av desse hästar warit hans, som han säger, hwarom iag mig intet bekymbrar, så må han tilltala min swåger Olof Claesson.” – Kämnärsrätten bestämde att Johan Band skulle komparera personligen.

Olof Claesson torde ha varit svåger på Johan Bands hustrus sida (se nedan). Närmast ligger det till hands att anta, att Johan Band var son till *Johan Adriansson (Band)* (g. Kerstin Eilking), som innan han 1646 flyttade till 5.62 (hörnan mellan Norra Hamngatan och Östra Hamnen) först upp-trädde i mantalslängden i nära sammanhang med släkten Bands äldsta kända stammoder ”Ingrid Adrians” och sedan med sin svärfader *Henrik Eilking*. Johan Adriansson avled omkr. 1652 och änkan gifte omkr. 1655 om sig med *Mäster Sifwert Volkwart*. Vad man vet är att Johan Adriansson hade en dotter *Ingrid Johansdotter Band*, gift med *Nils Eriksson Målare*. (Var hon densamma som ”Ingrid Adriansdotter”, som 1711 (Gbg RR s.48) nämnes som svärmor till *Christoffer Stegh?*) I juli 1669 var i ett kravmål mot *Joakim Marcusson d.y.* Nils Eriksson målare fullmäktig för sin svåger *Adrian Johansson Band*. Om släkten Band (Bann) och ”Ingrid Adrians” se 5.15 och 4.27v.

Johan Band inlämnade följande brev till kämnärsrätten (exhibit den 3.3.1697):

”Ehreborne Högachtade, Wellwijse och wällförståndige Herr Praeses och denna lofl. Ciämnärs Rättens Adminstratörer, Högtährade gynnare:

Denna Högtährade Ciämnärs Rätten betackar iag tienstl för meddelte order till gode mäns Besic-tigande af min sahl faderbroders (här understruket) hus och gårdar, den iag mig giönnom Pen-ningarnes Deponerande å Rådstugun mig tillhandlat, hwilkas afsicht och gifne Asstestatum uthi den högtährade Rätten iag inlefererat hafwer, hwaraf nogsampt skiönjas och sees kan, huru be-mälte gårdar äro med en stor hoop oreenligheet upfylte, så hemmelhusen som trädgården, hwa-räst oreenligheeten är samblat några alnar oppå brygghuswäggen och en del som orört stå bordt ähr borto men som berörda afsicht och attestatum icke kan tiena mig till någon hielp eller nytta med mindre den högtährade Rätten än widare will giöra migh En gunstig handräckning härutin-nan. Altså inflyr till denna högtährade Rätten Jag med ödmiuk Böön och Begiäran at allena få niuta orört och orubbat det som på Platserna upbyggt står, då värderingen skedde samt njuta hus-hyran från den dag deponeringen

Johan Ban”

Eftersom man varken känner till Hans Olufssons föräldrar eller vem Johan Band var son till har man svårt att förklara, hur Johan Band som han gör i suppliken ovan kunde kalla Hans Olufsson sin farbror. Enklaste förklaringen är att Johan Band egentligen menar att Hans Olufsson var farbror till hans hustru, som var syster till *skepparen Sven Olufsson Hijsing* (begr.31.12.1715, bou 1717:46, se 5.63). Annars får man anta att Hans Olufssons far Olufs änka var Ingrid Adrians, som gifte om sig med släkten Bands stamfader Adrian Jansson Band och som överlevde också honom. Adrian Jansson Band vann 1600 burskap i Nylöse och gifte sig med en borgmästaredotter där. I Nylöse tänkeböcker kallas han ej Band (el. Bann), vilket f.ö. inte heller Johan Bands ovan antagne far Johan Adriansson gör i Göteborgs mantalslängder o.d. Se 5.45.

Den värdering, som Johan Band åsyftade i brevet ovan rörde inte blott besiktning av trähuset på Drottninggatan på nytt (se nedan) utan också av stenhuset vid Södra hamnen (se 5.26). Här återges blott värderingen av trähus och uthus:

”Et brygghus af tre [trä] byggd

hwilket man intet innantill kunde besichtiga förmedelst dhet ligger fult af stenkåhl.

En litten brädebod aldeles förderfwat

Privet eller natthussen Aldeles opfylte

Der som trädgård warit öfr alt opfylt med oreenligheet helt op på wäggarna

Planket emillan båda gårdarna alldeles förderfwat och en del bräder borto.

Gården til Holländergatan

Brygghuset af steen är ruinerat

Ett fönster aldeles borto och det andra fördärfwat

Kielaren af samma huus Bielkarna ähr något rutne

Nattstugan öfver dito brygghus Fönstren alldeles söndrige

Winnen öfver dito brygghus Taket så till Paliner som Lächter fördärfwat

Sahlen till träbyggningen wed Hollendaregatan Fönstren med karmar söndrige

Nattstugan öfver kiöket Fönstret med karmar söndrige

Nattstugan öfver stuga Fönstren söndrige och ingen Låås för dörren.

Winnen öfver byggningen behöfver reparation öfver all

Swalen med trap helt söndrig och bräder borto

Kiöket Någorlunda behållit men ingen baakugn uthi

Stugan Behållen med en kakelugn uthi

Framkammaren Behållen

Boden till gatan behållen dock inga hyllor

Porten Låssen söndrig Ett gångjärn borto

Giöteborg d 20 Februari 1697

Hans Kraupner, J Styfwert, Gulbrandt Andersson, Bengt murmästare”

Johan Band hann inte länge njuta innehavet av gården: han avled 1697 och begravdes 8.12.1697. Han efterlämnade följande söner:

En son avliden efter något år efter fadern

Johan Band d.y., död 1711, begr. 23.3.1711. Hans stolrum övertogs av brodern mons. Abraham Band den 6.3.1711

Abraham Band, var 1727 kyrkoinspektör (se 9.20). Han var gift med *Uschelia Edgren*, dotter till notarie Jonas Edgren.

Isac Band, var död 1726. Han fick burskap som handlare 5.4.1714. Gift med *Catarina Bornander*, dotter till handlaren *Samuel Svensson Bornander*.

Johan Bands änka *Catharina Band* (född *Olofsdotter Hijsing*) berättade i en supplik till magistraten 1698 (EIIa:14), att samma natt som hennes mor avled arresterades sex tunnor beck för henne, som hon hade tillhandlat sig den 23 aug. och som ej ens en natt hade legat på hennes gata utanför dörren. Strax på morgonen mellan klockslagen fem och sex sände hon efter roddkarlen, som skulle avhämta dem. Genom roddkarlens försummelse hann fiskalen före, som krönte tunnorna och förde bort dem. Enligt *Styfwert* hade tunnorna legat över fem dagar.

Catharina Band gifte om sig med *handelsmannen Petter Johansson (Ekberg)* (son till *handelsmannen Johan Persson* och hans hustru *Sigrid Nilsson*, se 3.19).

Den 22.5.1701 begärde Petter Johansson lindring i kontributionen på grund av den stora brandskada, som han lidit av elden året innan (EIIa:16) alltså år 1700. 1707 klagade Petter Johansson över att *underskulden Katt* hade krävt honom på fjärdepenningen av den hushyra, som utföll på bakgården. Både bak- och framgården vid Stora Hamngatan blev så illa skadade i branden 1700, att hushyran inte på långt när förslog till reparation. I en inlägga till magistraten den 28.4.1709 (EIIa:21) berättade Johan, Abraham och Isac Band att de hade styvfadern Petter Johansson. Sedan de hade klandrat den av deras moder under hennes änkestånd upprättade avvittringen hade i närvaro av deras fäderne- och mödernesläktingar styvfadern gjort en överenskommelse med dem, att de skulle få 500 d smt vardera. De hade en broder, som avlidit efter moderns omgifte. De begärde, att *herr Olof Claesson*, *Sven Olof Hising* och *mäster Philip skomakare* skulle besanna vilken överenskommelse, som hade ingåtts.

I Uddevalla 1715 (prot. s. 404) fordrade framlidne handlaren i Göteborg Petter Johanssons änka hustru *Catarina Band Anders Johansson snickare*. I kämnärsrätten i Göteborg behandlades den 8.10.1717 frågan om två kistor glas, som Petter Johanssons änka *Catarina Band* erhållit av *Gustaf Fistulators* avlidne son *Benedix Fistulator*.

I äktenskapet med Petter Johansson hade *Catarina Band* sonen *Carl Ekberg* och dottern *Helena B Ekberg*, gift 1) *regementsfältskären Amelong* 2) *Gerhard Liedberg*.

Rörande sonen Abraham Bands balance, 2 267 d smt, bestående av kyrkomedel finnes åtskilliga brev från *landshövding Gyllenkrook* utfärdade 1726–30 i magistratens årshandlingar (EIIb:20). Denna balance aktualiserades efter modern madame Catharina Bands död (begr.6.3.1739). Hon hade gått i caution för sonen. Hennes fasta och lösa egendom hade inventerats och värderats. Sonen Carl Ekberg i andra äktenskapet hade innestående fädernearv liksom *madame Helena Amelong född Ekberg*. *Augustin B Hohentahl* (se 9.31) talade i ett brev den 27.8.1739 om sin sal. svägerska Catharina Band och inlämnade en räkning till hennes arvingar.

Enligt magistratens resolution den 18.9.1746 skulle bröderna *Gerhard och Knut Liedberg* samt Gerhards hustru *Helena M Ekberg* (tidigare gift fältskären *Amelong*) jämte *kyrkoherde Paul Bånge* ärva avlidne *jaktlöjtnant Olof Claesson* (förmodligen identisk med *Johan Bands* 1696 omtalade svåger ladugårdsfogden) (Berg: ser II, vol.7–8, 59).

Men gården här på Drottninggatan hade långt tidigare övergått i andra händer.

Gården skrevs 1715 på *Isak Band*: tomterna värderades då till 300, husen till 400 och lösöret till 400 d smt. Det sägs i upphandlingslängden 1717 att gården var öde. Samma år den 20 februari såldes den av hustru *Catarina Band* för 1.100 till

handelsmannen Herr Nicolaus Lake

som den 11.3.1717 lät lagbjuda dygdesamma hustru *Catarina Bands* hus och gård till Drottninggatan belägen emellan handelsmannen *Herr Fredrik Krantz* å västra och handelsman *herr Berendt Örtegrens* hus och gård å östra sidan. Köpeskillingen var betald och fasta erhöles 17.4.1717.

Nikolaus Lake var son till *Sven Olofsson Lake*. Om dessa båda kan man läsa tomt 4.8 och 4.10 kv. *Perukmakaren*. *Nikolaus Lake* miste denna gården i kv. *Frimuraren* på grund av en ansenlig fordran, som handelsmannen *Erik Nissen* ägde hos honom. Vid *Erik Nissens* uppbud den 24.5.1725 säges gården ligga till Drottninggatan mellan handelsman *Örtegrens* hus och gård å östra och herr rådmann *Krantz* bakgård å västra sidan. Vid auktion tillföll gården

handelsmannen Ludvig Christian Gieske

(begr. Chr 11.4.1731, änkan se 9.31) för 3 257 d smt, som står skriven för gården 1730. Men innehavet av gården blev förlustbringande för *Gieske* ty för endast 2 500 d smt köpte

handelsmannen Jacob Bornander junior

gården den 30.10.1730 (uppbud den 19 okt.). *Jacob Bornanders* far *Jacob (Svensson) Bornander senior* var bosatt 8.42. *Jacob Bornander junior* hade den 11.5.1731 på *Krontorp*, *Visnums socken* gift sig med *Agneta Christina Skragge*, född 30.9.1713 på *Visnum* som dotter till *brukspatronen på Krontorp Israel Skragge* och *Sofia Christina Bratt*. Efter *Jacob Bornander juniors* död gifte *Agneta Christina Skragge* den 13.1.1739 på *Kronfors* om sig med *brukspatronen på Lindfors Christoffer Geijer*, född 1709 på *Brunsborg* i *Brunskogs socken*, d 30.7.1760 på *Lindfors*, begr. i *Nyeds kyrka*. Efter *Christoffer Geijers* död flyttade hon först till hans faster *Anna Catarina Geijer* på *Hammarön*, sedan 1772 till *Karlstad*. (Uppgifter ur *Lennart Geijer: Släkten Geijer* s. 51).

Bouppteckning efter *Jacob Bornander junior* företogs den 22.6.1737 i närvaro av änkan, hennes styvfader *kommissarien och brukspatronen Lars Åberg* och den omyndiga dottern *Brigitta Sophia Bornanders* förmyndare *handelsmannen Peter Jernstedt*.

Bland *Göteborgs* årshandlingar förekommer en handling (EIIb:31, 4.4.1744) med uppgifter om utsokningsmålet mellan *handelsmannen Bengt Gustaf Geijer*, som efterträtt *Jernstedt* som förmyndare för *Brigitta Sophia* och handelsmannen *Jacob Bornanders* sterbhusdeltagare: rådmannen *Peter Jernstedt*, *inspektören Nils Svanhals* och *handelsmannen Gustaf Cahman*. Målet rörde utbekommade av den omyndigas utestående arvslott till 6 520 d 16 4/5 öre smt och gällde också en tvist om hemmanet *Pixbo*.

Madame Agneta Christina Bornander sålde för 2 020 d smt gården med ”tillbehör och tapeter uti fem rum” den 12.1.1739 till

råd- och handelsmannen i Marstrand Samuel Bagge (uppbud 12.2.1739).

Handelsmannen Anders Wahrenberg

innehade gården 1745. I en inlaga till magistraten (EIIb:23, 3.6.1740) begärde Anders Wahrenberg befrielse från uppgiften att gå omkring med klingpungen i svenska kyrkan eftersom han för sin hälsas skull behövde besöka Medevi hälsobrunn. *Erik Liedberg* befriades liksom *Nicolaus Sandberg* från samma uppgift mot betalning av 50 d kmt. Den 31.5.1757 uppsade Anders Wahrenberg, som hade varit borgare sedan 1739, sitt burskap för att flytta till Marstrand, där han bättre kunde bedriva fiske.

Handelsman Magnus Liedbom

som hade fått burskap som handlande 8.9.1748, var ägare 1755. Han var första gången gift med *Dorotea Long*, dotter till *handelsmannen i Alingsås Lars Long* och *Anna Sefring* (vilken var omgift med *Sven Ahlroth*) (Lang el Long, Söfring, Säfring). I bouppteckningen efter henne 7.5.1752 upptages behållningen till 3 155:26 daler. Gården värderades till 2 500 d smt och angavs ligga mellan avlidna madame Ragnilla Örtegrens gård i öster och rådman Olbers bakgård i väster. Varulagret bestod av kattun, saffran, kummin, lin hampa m.m. och hela behållningen uppgick till 3 155 daler.

För Göteborgs magistrat klagade Magnus Liedbom 1753 (EIIb:74, 28.5.1753) över att han under sitt korta äktenskap med sin hustru Dorotea med vilken han hade två barn aldrig fått räkenskap från sin hustrus förmyndare *borgaren Sven Söfring*. Liedbom begärde genom magistraten hjälp av *jusistarien i Alingsås Johan Froman* (?).

Magnus Liedboms andra hustru var *Anna Margareta Muhr*, död 30.10.1667, dotter till *handlanden Jöns Muhr*, död 19.3.1758 och *Anna Catarina Wrangö*, död före 1736. Hon efterlämnade fyra omyndiga barn.

Magnus Liedbom avled i juli 1762 i Kristinehamn på hemresa från Karlstads marknad. Enligt bouppteckning den 26 aug. samma år efterlämnade han 5 019 d smt: hus och tomt på Drottninggatan såldes på auktion för 6.625.

I årshandlingarna 1769 (EIIb:134, 3.4.1769) omtalas att avlidne köpmannen Magnus Liedboms son *Johannes Liedbom* var 12 år. Den dödes svåger *Nicolaus Holm* var förordnad som förmyndare för honom men också för *klamparen Anders Bondes* omyndiga dotter Ingeborg. *Nicolaus Holm* begärde i sitt ställe som förmyndare för *Johannes Liedbom sockerbagaren Gieseke* (9.31) och *handelsmannen Johan Montan* för *jungfru Andersson*. Herman Giesche begärde att få slippa förmyndarskapet för Johannes. Han hade i 16 års tid varit förmyndare för sin styvdotter samt för sina små systerbarn, vilka var lämnade i ett utfattigt tillstånd efter fadern *handelsmannen Roths* död. Vidare var Herman Giesche utnämnd till förmyndare för *bonden i Kärrgården på Hisingen Lars Åmans* omyndiga döttrar *Stina och Sara Åman*.

Från Vänersborgs RR ingick den 13.5.1769 en skrivelse om att *handelsmannen i Vänersborg Carl Liedbom* den 10 april s.å. av magistraten i Göteborg hade ålagts att vara förmyndare för sin avlidne bror Magnus Liedboms omyndige son Johannes i anseende till den förre förmyndaren handelsmannen Niclas Holms iråkade fattigdom.

Redan hösten efter Magnus Liedboms död såldes på auktion den 16.9.1762 för 6 626 d smt hans hus och gård på Holländaregatan mellan handelsman Anders Jönssons och Johan Anders Lambergers gårdar till

källaremästare Justus Daniel Liborius Blenderman

som vid uppbudet den 3.10.1762 anger ägarna av granngårdarna vara ”numera handelsman Samuel Schutz hus å östra och avlidne rådmän Olbers gård å västra sidan”. Sedan hade *direktören herr Johan Fredrik Ström* för källaremästare Blendermans räkning i oktober därefter betalat köpeskillingen till sterbhuset mot Magnus Liedboms svåger köpmannen Nicolaus Holms kvittens. Johan Fredrik Ström fick dispositionsrätt till gården, innan summan var betald och begärde in-teckning i gården, eftersom han hade försträckt Blenderman köpesumman (EIIb:105. 27.7.1763).

J. D. Blenderman hade i sitt den 28.2.1764 uppgjorda arrendekontrakt om stadens rådhuskällare förbundet sig att under fyra år årligen erlægga 1 000 d smt, dubbelt så mycket som den förre innehavaren *Sander* hade erlagt. Han ansåg i ett protestbrev till magistraten 1767 (EIIb:122, 20.3.1766) att han då också borde ha samma rättigheter som denne. Men den kungliga förordningen den 26.6.1766 förbjöd allt nyttjande och bruk av kaffe, choklad, arrak, punsch av slag det vara må, "bischoff", spansk Malaga och "scherez-viner" (sherry) vid 100 d smt böter. Dessutom hade han hört att en myckenhet viner försåldes på krogar "hvarföre Taperianen skall betalas". Antalet källare föreföll att mera tilltaga än förminskas. Inkomsterna för honom blev mindre och mindre men pålagorna större. Stadens äldste avstyrkte Blendermans begärda lindring i arrendet, eftersom han inte när han underskrev kontraktet hade gjort några förbehåll.

Enligt en årshandling 1769 (EIIb:136, 22.3.1769) ålåg det enligt magistratens befallning den 8.4.1769 källaremästaren Justus Daniel Liborius Blenderman att inom 14 dagar inlämna boupp-teckning efter avlidne *John Mich. Stephan* och lämna räknenskap för sin befattning med sterbhuset.

Samma år omtalas (EIIb:137) att Blenderman hade försålt sitt hus och gård i Haga till *hovslagare Meijer*.

När *handelsmannen Martin Törngren* i augusti 1770 (EIIb:142, 6.8.1770) begärde utmätning hos J. D. L. Blenderman kallade denne sig näringslös.

Kontrollörern Thure Gabriel Walcke

lät efter skedda uppbud till nabor den 16.7.1764 uppbjuda hus och gård på Drottninggatan mellan handelsman Samuel Schutz gård å östra och fru rådmanskan Olbers gård å västra sidan, som han tillhandlat sig för 8 900 d smt och en diskretion av 199 daler i samma mynt av källaremästare Justus Daniel Liborius Blenderman och hans hustru *Ingeborg Elisabeth Blenderman*. 1785 ägdes gården av sjötullskontrollören Thure Gabriel Walckes kreditorer.

Thure Gabriel Walckes under nr 4.111 belägna hus och gård med allt väggfast inrede utbjöds på auktion med negativt resultat första gången den 30.6.1687 på begäran av kuratorerna för kreditorerna *handelsman O A Holmlin* och *Jonas Sernström*. Gården hade värderats till 1.666:32 rdr specie (10 000 d smt). Grannarna angavs vara herr Johan Minten i öster och Lorentz Jensen i väster. *Herr Johan Minten* begärde att de för nära hans vägg uppförda bodarne skulle borttagas och behörigt vretorum skapas mellan gårdarna. De i övre våningen insatta fönterrutorna tillhörde *mademoiselle Walcke*.

Den 27.9.1787 övertog *tullförvaltaren Johan Jöran Darin* gården för 7 502 d smt eller 1 250 rdr 16 skill specie.

Mademoiselle Ubechell ägde gården 1790.

Handlande juden Samuel Warburg var ägare 1800.

1807 säges gården vara före detta *landskamreraren J M Åkermans* bakgård. Åkerman uppbjöd dock ej gården förrän den 17.2.1834, samma dag som den också uppbjöds av bolaget *Blidberg och Stridsberg*.

Senare uppbud av 4.111

handlanden Peter Blidberg	19.6.1854
handlaren Sven Petter Blidberg	7.3.1764.